

laborantza eta "seien" arteko merkatua

Jean Louis Davant

Nundik dator, zertan dago, norat doa laborantza edo nekazaritza sei erresumen arteko merkatuan? Hasieratik has gaitezen.

1950-a: bost urte orain, gudu izigarria bukatu zela. Europaren erdia Rusiak menperatua du. Beste erdia emeki-emeki bere zaurien artatzen ari da. Maiatzaren 9-an, **Robert SCHUMAN** frantses ministroak tratu bitxi bat eskaintzen du Alemaniari eta Europako erresuma guzietara: ikatza eta altzeirua denek batean landu ditzagun! Egiari bere bidea: xede horren aitak **Jean MONNET** du izena. Bainan Schumanek umea bataiatu. Helburuak: Frantziaren eta Alemaniaren artean, bein betiko bakearen finkatzea; ekintza beraren bidez, erresumen alkarri ezkontzea; Europa federal bati oinarri azkarren emaita. Ikatzen eta Altzeiruaren Alkartasuna (C.E.C.A.), Parisen erabakia da 1951-ko Apirilaren 18-an, denek ezagutzen ditugun sei erresumen artean. C.E.C.A. horren buru, gobernuen goitik lan egiten duen biltzar edo "komisio" bat. Egoitza Luxembourg-en dauka. Hor zai daude,

gaifera, deputatuen biltzarra, sei erresumetako lehen minixtroen biltzarra eta epaile edo "juez" talde bat.

1957-a: martxoaren 23-an, Erroman, seien agintariak beste bi ume sortzen dituzte: Europako Ekonomiaren Alkartasuna edo Alkarrekiko Merkatua (C.E.E.) eta Europako Atomo Indarraren Alkartasuna edo "Euratom" (C.E.E.A.). Batasun horien buru, bi biltzar edo komisioe, baiñan orailkoan C.E.C.A. delakoan baiño botere geiago ba dute seien minixtroek. Merkatu Alkartuaren helburuak: sei erresumetako merkatuez bat egitea, beren ekonomien alkarreki urtzea eta gero, ekonomia-riaren bidez, politikako urratsetan ere batasunaren erdiestea; hots, seiak bat ezartzea emeki-emeki mugak kenduz.

Laborantza edo nekazaritza ez du bazter uzten Erromako antolamenduak: hamar artikulutan aipatzen du, 38-garren artikulutik 47-garreneara. Diño Alkarrekiko Merkatuak nekazaritza barne hartzen duela eta seiak nekazaritzako urratsetan politika bakar bati buruz ibili gogo dutela. Politika horren helburuak:

- nekazarien bizitze hobe bati buruz laguntzea;
- merkatuen negurri batean atxikitzea;
- hiritarrerri jatekoaren segurtatzea, izari oneko prezioetan.

Ondotik, sei erresumetako agintariak alkarreki mintzatu edo hitzegin bear dute, nekazaritzako politika oifarrri horren gainean finkatzeko. Lau biltzarren ondotik, 1960-eko Azilaren 15-ean erabaki hauk hartzen dituzte:

- nekazaritzako emaitzak trabarik gabe erresuma batetik besterat iragaiten ahalko dira, erresuma bakar baten barnean bezala;
- merkatuen bat egiteko, denetan prezio berak eta komertzio moia bera eraballi bearko dira;
- politika horren bidez, nekazaritzako emaitzak bearren erabera-koak bilakatuko dira eta nekazaria obeto bizitzen ahalko da.

1962-ko urtarilaren 14-an, bilkura luze ta neke baten ondotik, huna laborantzako sei minixtroek zer hitzartzen duten:

- erresumen arteko trabak baztertu ditugu, aduanako zuzenak tipituz eta azkenean arras kenduz: epe baten buruan, nekazaritzako emaitzentzat ez da geiago mugarik izanen seien artean;
- prezioak kondizione beretan moldatuko ditugu sei erresumetan, eta gero denetan bardinduko ditugu;

- emaitza mota berarentzat, orotan kondizione berak; baiñan ez emaitza guztientzat ber kondizioneak;
- seiez kanpoko erresumekilako hartu-emanak, erospenak, seiek prezio beretan egingo ditugu. Prezioak ez baitira denetan bardiñiak, aduanako zuzenen bidez bardinduko ditugu (seien eta beste erresumen arteko aduanaren bidez; eman dezagun “kanpoko aduana” dela hau). Hunek pasaian atxikitzen duen dirua, kutxa bakar batean emango dugu, horrez nekazaritzaren laguntzeko.

* * *

Bainan zer balio dute xede ederrenak, obratzen ez baditugu? Ezer ez. Horrela pentsatu dute minixtro jaunek eta, beren asmuen obretan ezartzeko, hiru bide ideki edo zabaldu dituzte:

- merkatu premiatsuenen apailatzea;
- laborantzari emango duten laguntzaren finkatzea;
- epe batzu jarritz, batasunari buruz egingo dituzten urratsen izartzea edo negurtzea.

I. MERKATUEN APAILATZEA.

Emaitza larrienak lau multzotan zatikatzen dituzte.

1-ik Bihiak: “precios indicativos” deritzen prezio batzu izartuak izango dira, eskualde zorduneneko merkatuan pratikatua dateken prezioaren arabekoak. Horik baiño apalxago, “precios de intervención” batzu. Bihien prezioa azken hauen negurrirat jausten delarik, C.E.E. ko biltzar nagusiak laguntza bat egingo du, amoreagatik eta nekazariek beren sarri suzeta hunki dezaten.

2-ik Zerrikia, oilloak, arroltzak aduanaren bidez zainduak izanen dira, kanpoko emaitzak alkarrekiko merkatuan sartuko direlarik garestiaraziz.

3-ik Udare, baratzeakari eta ardoarentzat, gisa berean. Seien artean librokuri kurrituko dira. Ugariak eta onak izan ditezen, C.E.E.-ak begia atxikiko daiote.

4-ik Esneki, idiki, arroz eta azukrearentzat, ondotik erabakiak hartu bearko dira.

II. LABORANTZAREN LAGUNTZEKO: F.E.O.G.A.

F.E.O.G.A. delako bazkuna (Fondo Europeo de orientación y de Garantía Agrícola), C.E.E.-ko buruzagitzaren menpean dago. Diruz lagunduko ditu seietarik kanporako saltzapenak, bai eta ere, prezioak geiegi beittituko direnetan, merkatu alkartuaren barneko saltzapenak. Bestalde, laborantzako esturturen berritzearen alde jokatu du, kreditaren bidez. Bere dirukutxarat ereriko dira, jadanik errana dudan bezala, kanpoko aduana zuzenak.

Kasu batzuetan, seietako batek edo bestek alkarrekiko merkatua-
ren askatasuna, hain batean eta denbora batentzat, trabatzen ahalko du, halako edo holako emaitzaren bere lurretan zaintzeko.

III. EPEAK

1969-ko Abenduaren 31-an, gauerdian, bukatu bearrak dira epe guziak. Ordu hartatik aurrera, alkarrekiko merkatua BAT izango da. Agian!

Anartean, seien arteko mugetan, aduanako zuzenak urtetik urtera beittituz joango dira.

Alkarrekiko merkatua lehendabiziko mailletik bigarrenezat pasatu da 1962-an eta, urrats horri esker, buruzagiek 1963-ko Abenduan beste antolamendu bat egin dute: esneki, idiki eta arrozaren prezioak sei erresumetan alkarri urbiduz joanen dira. Tratu hortarik kanpo gelditzen dira azukre eta, oroz gairietik, bihiak. Garia merke dago Frantzian, arras garesti Alemanian, eta bien artean beste lau erresumetan. Frantziak ez geiegi goititu nai, ogia hiritarrek merke eros ahal dezaten. Alemanak ez geiegi beittitu nai, bere nekazariak ondo bizi ditezen.

Bihien prezioak azkenean finkatzen dituzte, 1964-ko Abenduaren 15-ean, **MANSHOLT** jaunaren plana onartuz. C.E.E.-ko laborantzaren burua da hau. Frantziak eta Alemaniak egin dute baktotxak bide erdi. Bainan tratu horrek badauka bere itzala. Bihiak goitituz, Frantziako nekazariak gari geiako ereingo dute ta bei gutiago altxatuko. Bihi geiegi izanen da eta aragi gutiegi...

Aintziñaki antolamenduen arabera, hirugarren eta azken mailerak pasatuko ahal gera 1965-eko uztailaren 1-ean?

Anartean, C.E.C.A., Euratom eta C.E.E. bazkunek bat egin dute, "Comisión ejecutiva del mercado común" delakoaren baitan. Komisionen hunen burua, **Walter HALLSTEIN** jauna. Alemana da, ta arras europazalea. Ekonomiaren bidez anka bat (edo biak!) politikan sartuz, Europa federal bati buruz jokatzeko du, de GAULLE-k Frantziaren "leader-ship"-aren alde erakasten duen kar berarekin. De Gaulle eta Hallstein, bi izpiritu: militarrena eta ekonomixtena; bi filosofia: imperialismo berekoia eta federalismo idekia; bi mende: 19 garrena eta 20-garrena. Hots, bi etsai.

Ala bada, de Gaulle eta Hallstein eskuz-esku ibilli dira, Europaren interesak kanpokoen eretzean defenditu bear izan diren aldi guzietan, eta bereziki Amerikanoen aurrean Europaren nortasuna jinkatzeko: oroit gaitzen "Kennedy Round" delako antolamendu ez izanaz. Amerikanoek nai lukete Europareki merkatu bakar bat apaillatu. De Gaulle-k eta Hallstein-ek botz batez: EZETZ! Hori Amerikanoen baitan Europaren urtzea litakela...

Bainan Europa ez dute begi berez ikusten de Gaulle-k eta Hallstein-ek. De Gaulle-k Europaren batasunik nai ote du? Nork daki... Dena den, gurko egunean, berak diño Europarako bidea Estaduetarik pasatzen dela, eta ez ameslariaren eziñezko "supra-nacional"-tasun batetatik. Egin dezagun lehenik politika bera, Amerikanoetarik urrunt gaitzen geiago eta gero egiten ahalko dugu "confederación" bat. Eta ondotik ikusiko dugu, heian aitzinago joaiten ahalko giren ala ez...

Hallstein-ek aldiz, Robert SCHUMAN-ek eta Jean MONNET-ek bezala: lehendabizikorik, alkarreki jar gaitzen ekonomiaren bidez, gero egingo dugu politika bera. Amerikatik berexteko, Europak izan bear du. Oraindik ez da. Egin dezagun.

Auzi hortan dago merkatu alkartua tratatzen duen ezta-baida larriena.

Bizkitartean, ekonomiako sailletan hartu bear diren erabakiek garrantzi handia daukate. Alabainan, 1965-eko Ekainan, F.E.O.G.A. delakoari eskubide berri batzuen emaitiaz da solasa. Kanpoko aduanetako zuzenak ez dira naikoak F.E.O.G.A. horren bear bezala hazteko. Ikusten ahal denaz, 1967-an bilduko duen baiño geiago egorriko du: 6 miliar frankoren gastua; 5 miliarren sartzea... beraz merkatu alkartuko buruzagitzak Estadueri eskatzen daioete eman diezoten diru.

Industriako emaitzak seihez kanpoko erresumetarik sartzen zaitzolarik, estatu bakotzak bere aduanan zuzen batzu atxikitzen ditu. Hemendik, aurrera, deretxo horik bere kutxarat bildu nai lituzke merkatu alkartuko buruzagitzak. Ber denboran, aitzinako antolamenduen arabera, sielen arte-

ko erabakiak maiorian hartuko dituzte minixtroek, eta ez geiago denak iritzi bereko izanez, orain arte bezala. Gaiñera, batzuek nai luteke Europako deputatuen menpeko izan dadin merkatu alkartuko diru-kutxa, amoreagatik eta ez dadin dena teknokrazia baten peko eror. Urrats haueri esker, gobernu "supra nacional" edo estadien gaiñetikako estadi berri bat bezala litake merkatu alkartuko buruzagitza, hain batean beintzat.

Ez dezakete holakorik onar seietako buruzagiek, europazaletasunetik zerbañt galdu baitute azken urte auñetan, Frantziaren etsenpluari jarraituz. Bereziki, neholaz ere ez dezake ontzat ar de Gaulle-k. Ekainaren 30-ean, Hallsteini du, bere bost kidekoari baiño askoz geiago erantzun: EZ! Geroztik, beste bostak alkartu dira, komisionea bazterturik, eta Frantziari proposatu daiote horrelako biltzarrak egitea, minixtroen artean. Frantziari, lendakariaren hautatzeko botzak pasatu dira. Orain, itxura guzieren arabera, sei erresumek merkatu alkartuari bultzada berri bat emango daiote, baiñan politika kutsua ahalaz mendratuz eta ezeztatuz. Alde batetik komisioneak bere botereak galduko dituela eta besteetik, erabakiak minixtroek aitzaiñetik bezala hartuko dituztela, denak konponduz, ba dirudi.

Gero zer? Ekonomia ez omen da arras politika. Bainañ biak ez ote dira alkarri ezkonduak? Ekonomiaz arta hartzea, politikan anka baten sartzea. Eta gero biak sartu bear. Merkatu alkartuak Europaren batasunera derama. Baiñan noizko? LUNIK-en eta GEMINI-ren mendean, Europaren geroa ez dugu agure zaibaiten urratsean uzten ahal. Ez eta ere Amerikanoen menpean: Azken puntu huntan, de Gaulle-ri arrazoin emango niroke. Halaber, diñolarik Iberiako populuari zabalik bear auela merkatuko atea. Ahatik, Britanikoeri berak nolaz sudurrerat hetsi daiote? Bestalde, Hallstein zuzen ari dela iduri zait, Europa federal bati buruz estadien goitrikako gobernu bat asmatuz. Baiñan estadi hortan, zer toki dukete populuak, eta bereziki gureak? Eta planifikazione baten bidez, ekonomia denen zerbitzuko izanen ote da?

Zenbat kezka eta kontradiziño! Euskal-Herri handi baten aniza baluke gaurko Europak. Ez daki zer nai duen. Hautu bat egin bear luke: izan edo ez izan. Eta zai dago. Zeren zai? Arrotzek, aberatsek eta indartsuek zer errango duten. Hurak ditu bere profetak. Bere jaun goikoa: dirua. Hiru gauza eskas ditu: sinistea, itxaropena, maitasuna. Eta hiru geiegi: sabel lodia, geroaren beldurra eta ezpirituaren mespretxua. Gazteri berri baten arnas boladak harrotuko bai ahal du!